

Kerny Terézia Köszöntő

1976-ban kezdtem meg tanulmányaimat az ELTE Bölcsészettudományi Karának Művészettörténet-Régészet Szakán. Az indexemet lapozgatva elcsodálkoztam azon, hogy mindössze kétszer szerepel benne Prokopp Mária neve. A minden hallgatónak kötelező emlékmeghatározási gyakorlatnál az első szemeszterben, a harmadikban pedig az egyetemes művészet, egészen pontosan az itáliai trecento művészet előadásánál. Vajon mi lehetett a kevés óraszám oka, töprengtem a választ keresve, hiszen a középkorra specializálódtam. Visszafelé pörgetve az idő kerekét, földidézve egyetemi éveimet, lassan tisztulni kezdett a kép. Meglehetősen zsúfolt tanrendem volt, emiatt nem tudtam fölvenni más választható tárgyait, de e kései „emlékmeghatározás” során az is földerengett, hogy ha időm engedte, mégis elég sűrűn bejártam előadásaira.

A korábban csupán „B” és „C” szakként felvehető művészettörténet a mi évfolyamunktól kezdődően vált először „A” szakká, ami konkrétan azt jelentette, hogy nem máshonnan kellett átiratkozni rá év közben, hanem már eleve erre lehetett felvételizni. Bár ez a változás össze sem hasonlítható a mai bolognai reformnak nevezett gyökeres tanügyi reformmal, a korábbi évekhez képest drasztikusan megnövekedett hallgatói létszám (húszan voltunk) elég sok, korábban föl sem merülő problémát okozott tanároknak, diákoknak egyaránt. Az akkor még az egykori piarista gimnázium első emeletén található Művészettörténeti Tanszék ugyanis elég zsúfolt körülmények között, mindössze néhány szobában működött. Egyetlen előadó- és egy szűk szemináriumi termünk volt csupán. Tanáraink jobbára a könyvtár különböző zugaiban szorongtak eléggé mostoha, méltatlan körülmények közt. A rendszeres kapcsolattartás, konzultáció igen nehézkes volt. Az olvasókat is zavartuk, de a hely sem volt igazán megfelelő a nyugodt eszmecserére. Prokopp Mária tanszékvezetőnk, Vayer Lajos szobájában dolgozott. A fölöttébb hierarchikus társbérlet ellenére, hozzá szinte bármikor, fogadóóráján kívül is, nyugodtan fordulhattunk ügyes-bajos dolgainkkal. Soha nem zárkózott el kérdéseink, kéréseink elől. Igyekezett bensőséges családi légkört teremteni, mert erre bizony nagy szüksége volt a tájékozatlan és tudatlan gólyáknak. Megvigasztalt egy-egy kőkemény, netalán sikertelen vizsga után. Mert, nem tagadom, ilyen is előfordult. De nem csupán a segítőkészség jellemezte. Már ekkor megismerhettük az egyik legfantasztikusabb tulajdonságát, a fáradhatatlan és páratlan szervező-készségét, nem cáfolva meg asztrológiai jegyének, a Kos csillagjegynek a jellemzőit, vagyis a kezdeményezést, az aktivitást, a lendületet és az erőt. Színvonalas programokat állított össze, külső előadókat hívott. Lelkesen agitált mindenre, amiről úgy gondolta, hogy valamilyen intellektuális hasznunk származhat belőle. Kiállítások megtekintésére noszogatót bennünket,

szépirodalmi estekre, hangversenyekre, könyvekre hívta fel a figyelmünket. Általa ismerkedtünk meg a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Kosuth Klubban tartott rendezvényeivel, ahová először félszegen és félve mertünk csak elmenni, hogy később annál lelkesebben járjunk oda. Egyik fő szervezője volt a tavaszi és őszi tanszéki kirándulásoknak is. Különösen emlékezetesek számomra az ország északi régiójába irányuló utak. Ekkor volt igazán elemében, hiszen azokról a középkori falképekről beszélhetett a helyszínen, melyek a szűkebb szakterületéhez tartoztak. Nyugodtan állíthatom, egykori évfolyamtársaim nevében is, hogy nem csupán előadó, hanem szó igazi értelmében vett tanár, pedagógus volt, aki pontosan tudta, hogy az egyetemista, noha hivatalosan már nagykorú, még jócskán rászorul az oktatásra. De oktatásunk nem szájbarágós, didaktikus módszerekkel történt, hanem tapintattal, észrevétlenül és a hallgató maximális tiszteletén alapult.

Az egyetem elvégzése után a tanár-diák viszonyt szakmai kapcsolat váltotta fel. A hivatalos magázódó tanárnő megszólítás a tegeződő Mária, Mari formává alakult. 1988-ban ő volt egyetemi doktori értekezésem egyik opponense. Disszertációm, bár hemzsegett az utóbb szegyeleinél hibáktól, pozitív, túlságosan is pozitív bírálatban részesítette.

1990-ben a Németh Lajos irányította Tanszék, immár Művészettörténeti Intézet néven, visszakerült eredeti lakhelyére, a Múzeum körüti egyetemi épület-együttesbe. Noha kapcsolatam lazábbá vált az intézménnyel, arról meglehetősen pontosan tudtam továbbra is, hogy mennyi többlet feladatot vállal Mária munkahelye érdekében. „Mari a helyén van a tanszéken” – mondta róla néhány éve egyik közvetlen kollégája, amin azt értette, hogy igen nagy szükség van arra a páratlan szervező munkára, amit a hallgatók érdekében kifejt. Közéjük tartozott például a tanszéki számítógépes fejlesztés elindítása. Amikor én még csak botladozva és ügyetlenül tettem meg első lépéseimet az új technika elsajátítása terén, Mari már profi módon, villámgyorsan használta a számítógépet, azonnal felismerve a benne lévő óriási oktatási lehetőségeket. Ma már persze ezen keresztül a leghatékonyabb kapcsolattartásunk is.

A legfontosabb feladata az utóbbi években az Erasmus Ösztöndíj koordinálása. Magyarország 1997 óta vesz részt az Európai Unió legnagyobb és legsikeresebb mobilitási programjában. Sikerének záloga az egyetemek, karok és tanszékek koordinátorain múlik. Munkájuk elismerésének jeléül az Oktatási és Kulturális Minisztérium tavaly meghirdette a *Kiváló Erasmus Koordinátor díj 2007* pályázatot. Jelöltjei olyan volt, vagy jelenlegi Erasmus szervezők lehetettek, akik beindításában, megvalósításában kiemelkedő szerepet játszottak vagy játszanak intézményi, kari vagy tan-

Tanulmányok Prokopp Mária 70. születésnapjára

széki szinten, intézményükön belül és kívül is. Széleskörű elismertségnek örvendenek, munkájukat magas színvonalon, a pályázók és a partnerek meglegedésére végzik, azaz példaként szolgálhatnak mások számára is. A munkatársak, kollégák, hallgatók és oktatók szövazatai alapján tíz fő kapta meg tavaly a *Kiváló Erasmus Koordinátor* díjat. Közöttük volt Prokopp Mária is.

Az egyetemre, a Magyar Nemzeti Múzeumba, vagy éppenséggel a Múzeum körüti antikváriumok felé igyekezve, rendszeresen összefutok vele. E rövid találkozások alkalmával pár percre mindig elbeszélgetünk. Nem speciális művészettörténeti, metodikai, attribúciós és datálási kérdések kerülnek elő, de mégis a szakma, szakmánk helyzete áll mindig középpontban. Problémákról, megoldandó feladatokról, anyagi nehézségekről; a végzős hallgatókról esik szó, akik nem tudnak a diploma megszerzése után elhelyezkedni; vagy a már végzettekről, mert sorsukat, szakmai fejlődésüket, pályájuk alakulását továbbra is nyomon követi, immár négy évtizede. A doktori iskolásról, készülő egyetemi programokról, ösztöndíjakról, jeles évfordulókról beszél, melyekről általában rendre megfeledekezünk. Ilyen alkalmi utcai találkozás alkalmával hozakodott elő, hogy csupán néhány példát említsek, 2003-ban Genthon István és Péter András, 2004-ben Gombosi György születésének századik évfordulójának megünneplésével; 2007-ben pedig a Szent Imre és Árpád-házi Szent Erzsébet jubileumi rendezvények előkészületeivel. De megszólal ilyenkor féltő aggódása szűkebb pátriája, Esztergom műemlékei miatt is, melyeket évtizedekkel ezelőtt még az ő kalauzolása nyomán ismerhettünk meg. Egyszóval igen nagy horde rejű ügyek kerülnek szóba, melyek legkevésbé sem az utcára valók. Segítséget kér, másokért, az ügyért kilincsel, a művészettörténészek összefogására buzdít, mert kevés a szakmai fórum, legfőképpen pedig azért, mert egymaga nem győz ellátni minden megoldandó feladatot. Sajnos nem állíthatom, hogy mindenben a segítségére tudtam lenni.

A nem kevés energiát fölemésztő tevékeny (és hatékony) szervezés mellett Prokopp Mária azonban elsősorban művészettörténész, mégpedig nemzetközileg is elismert kutató. Hazai és külföldi konferenciák állandó résztvevője hatalmas publikációs jegyzékkel.

Pályája a gömöri falképegyüttes stílárís vizsgálatával kezdődött az 1960-as évek második felében. Először a Magyar Régészeti Művészettörténeti és Éremtani Társulat Művészettörténeti Szakosztályának 1968. március 22-én tartott ülésén foglalkozott a témával *XIV. századi falképfestészetünk néhány problémája (A gömöri csoport)* címmel. Ez a kör az évek során folyamatosan kitágult. Előbb a Kárpát-medence, majd Közép-Európa, végül a stílárís gyökerek, Itália emléksanyagának vizsgálata következett, különös tekintettel a XIV. századi nápolyi Anjou udvarra.

Egy ösztöndíj révén, 1997 novemberében Itáliában folytatott kutatásokat. A Kovács Éva vezette *Középkori magyar uralkodók emlékei* című OTKA program keretében éppen ebben az időpontban tartózkodtam kollégáimmal, Lóvei Pállal, Takács Imrével és Wehli Tündével Nápolyban. Az V. István leánya, Magyarországi Mária által emelt Santa Maria di Donna Regina templomba szerettünk volna mindenáron bejutni, hiszen ez az objektum volt – többek között – jövetelünk legfőbb úti célja, ahová azonban a bejutás igen körülményes. Mi sem tudtunk persze bemenni, s tanácstalanul ácsorogtunk a bejárat előtt, alighanem abban a reményben, hogy egy jótét lélek majd csak a segítségünkre siet. Ekkor váratlanul, mondhatni a semmiből, fölbukkant Mari rohanó alakja. Annyira sietett, hogy észre sem vett bennünket. Megkövülten álltunk. Ez maga volt a csoda. Szokása szerint azonnal és hathatósan intézkedett. Villámgyorsan kulcsot kerített, fantasztikus idegenvezetést rögtönzött, majd vonszolt is már bennünket tovább az újabb és újabb, feltétlenül megnézendő látnivalók felé.

Az utóbbi években, hiszen egy témát sohasem lehet abbahagyni, ismét visszatért a gömöri és az esztergomi „Vitéz Stúdió” falképeinek problematikájához. Újabb stílárís megfigyelésekkel, datálási, attribúciós hipotézisekkel.

„Generációkat nevelt fel Szent Ferenc szellemében” – írta róla Urbach Zsuzsa. A ferences szellemség életének, munkásságának kétségtelenül egyik legjellemzőbb alakítója. Nem véletlenül. Talán közrejátszott benne az is, hogy március 25-én született, éppen azon a napon, amikor Sienai Szent Katalin (1347–1380), a XIV. század és az egész egyháztörténelem egyik kiemelkedőbb nőalakja.

Budapest, 2008. november 19-én, Árpád-házi Szent Erzsébet ünnepén